

27-Nesîmî ve Ahmet Paşa'nın yayımlanmış divanlarında bulunmayan bazı şiiirleri

Gülşah Gaye FİDAN¹

APA: Fidan, G. G. (2020). Nesîmî ve Ahmet Paşa'nın yayımlanmış divanlarında bulunmayan bazı şiiirleri *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö8), 349-356. DOI: 10.29000/rumelide.825962.

Öz

Nesîmî, XIV. Yüzyılda yaşamış Azeri sahasının önemli şairlerindedir. Kaynaklarda hayatıyla ilgili fazla bilgi olmayan şairin, İıran'da Hurûfilik mezhebinin kurucusu Fazlullah'ın halifelerinden olduğu ve inancı nedeniyle derisi yüzülerek öldürüldüğü bilinmektedir. Nesîmî'nin bilinen iki eseri olan Türkçe ve Farsça Divanlarının kütüphanelerde birçok yazma nüshası bulunmaktadır. Ahmet Paşa ise XV. yüzyıl, Anadolu sahasının önemli şairlerindedir. Hayattayken "sultânü's-şu'arâ" unvanını kazanan şair, Türk edebiyatında nazîrecilik geleneğinin önde gelen isimlerindedir. Kaside ustası olarak bilinen şairin elde bulunan tek eseri Divanı'dır. Ahmet Paşa'nın divanının da kütüphanelerde pek çok yazma nüshası bulunmaktadır. Bu çalışmada Nesîmî ve Ahmet Paşa'nın, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar bölümünde yer alan 5879 numarada kayıtlı bir şiiir mecmuası içerisinde yer alan ancak yayımlanmış divanlarında bulunmayan şiiirleri tespit edilmiştir. Bu vesileyle öncelikle şiiir mecmualarının edebiyat tarihimizdeki yeri ve önemi üzerinde durulmuştur. Farklı dönemlerde yaşamış pek çok şairin şiiirlerine yer verilen bu mecmualar, gerek dönemin şiiir zevki hakkında bilgi sunmaları, gerek müstakil bir divanı bulunmayan şairlerin şiiirlerine yer vermeleri; gerekse de bu çalışmada olduğu gibi kimi şairlerin basılı divanlarında yer almayan şiiirleri içermeleri açısından son derece önem arz etmektedirler. Çalışmaya konu olan mecmua içerisinde Nesîmî'nin 2 ve Ahmet Paşa'nın 3 adet yayımlanmamış şiiiri tespit edilmiştir. Bu şiiirler yeniden değerlendirilerek gerekli tashihler yapılmış ve bu çalışma ile tenkitli metin çalışmalarına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Klasik Türk edebiyati, Nesîmî, Ahmet Paşa, mecmua

Nesîmî and Ahmet Pasha's some poems not included in the published divans

Abstract

Nesîmî is one of the important poets of the Azeri area who lived in the XIVth century. It is known that the poet, whose life is not known much in the sources, was one of the caliphs of Fazlullah, the founder of the Hurufism sect in Iran and was killed by skinning because of his belief. There are many manuscript copies of the two-known works of Nesîmî in Turkish and Persian Divan in libraries. Ahmet Pasha, on the other hand, is one of the important poets of the Anatolian area in the XVth century. The poet, who earned the title of "sultânü's-şu'arâ" while he was alive, is one of the leading names in the tradition of nazîre in Turkish literature. There are many manuscript copies of Ahmet Pasha's divan's in libraries as well. In this study, the poems of Nesîmî and Ahmet Pasha, included in a poetry journal registered in Süleymaniye Library, Manuscript Donations section number 5879, but not found in published divans were determined. On this occasion, the place and

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Gaziantep Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Gaziantep, Türkiye), gozturk@gantep.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-5437-7565. [Makale kayıt tarihi: 13.09.2020-kabul tarihi: 20.11.2020; DOI: 10.29000/rumelide.825962]

importance of poetry journals in our literary history has been emphasized. These journals, which include the poems of many poets who lived in different periods, present information about the preference of poetry of the period, and include the poems of poets who do not have an independent divan; however, as in this study, they are extremely important in terms of including poems that are not included in the printed divans of some poets. In the journal that is the subject of the study, 2 unpublished poems by Nesîmî and 3 by Ahmet Pasha were determined. These poems were re-evaluated, and necessary corrections were made, and it was aimed to contribute to critical text studies with this study.

Keywords: Classical Turkish literature, Nesîmî, Ahmet Pasha, journal

1. Giriş

1.1. Nesîmî

XIV. yüzyılda Azeri sahasında yetişmiş olan Nesîmî'nin hayatı ve edebi kişiliği hakkında kaynaklarda fazla bilgi yoktur. Rivayetlere göre Diyarbakır, Irak ve Tebriz taraflarında yaşamıştır. Doğum ve ölüm tarihi de tam olarak bilinmeyen Nesîmî hakkında kaynaklardan edinilen bilgiler arasında, İran'da Hurufilik mezhebinin kurucusu Fazlullah'ın halifelerinden olduğu ve Hacı Bayrâm-ı Veli ile görüşmek için Ankara'ya gittiği ancak Hurûfilik'le ilgili fikirlerinden dolayı huzura kabul edilmediği, Anadolu'da fikirlerini yayacak bir ortam bulamayınca, o tarihlerde Hurûfler'in Suriye'deki en önemli merkezi olan Halep'e gittiği yer almaktadır (Bilgin, 2007:3). Nesîmî, inancı yüzünden Halep'te derisi yüzülerek öldürülmüştür. Nesîmî'nin uğradığı bu zulüm kendisine duyulan sevgi ve acıma duygularını perçinlemiş; şairliğinin halk arasında bir kutsiyet kazanmasını sağlamıştır. Türk edebiyatının en lirik, en coşkun şairlerinden biri olan Nesîmî, özellikle Bektaşiler ile vahdet-i vücûd akidesini benimseyenler arasında büyük bir sûfi olarak kabul görmüştür. Fazlullah-ı Hurûfi ile tanışması onun edebî hayatında bir dönüm noktası olmuştur. Gençlik dönemi şiirlerine bakıldığında hikemî tarzın hâkim olduğu ancak lirizmi henüz yakalayamadığı görülmektedir. Fazlullah-ı Hurûfi'den sonra ise şiirinin temel noktası «hurûfilik» olmuş, bu dönemde yazdığı şiirlerinde lirizmi yakalamıştır (AYAN, 2014:1-42).

Nesîmî'nin, Türkçe bir divanı ve küçük bir divan oluşturacak kadar Farsça şiirleri bulunmaktadır. Divanlarının kütüphanelerde pek çok yazma nüshası bulunmaktadır. Şairin Türkçe divanı üzerine en kapsamlı çalışma Hüseyin Ayan² tarafından hazırlanmıştır. Ancak ilerleyen yıllarda bu kapsamlı tenkitli metin çalışmasında yer almayan fakat çeşitli cönk ve mecmualarda bulunan Nesîmî'ye ait şiirler tespit edilmiştir. İlk olarak M. Fatih Köksal, “Nesimi'nin Bilinmeyen Tuyuğları”³ ve “Seyyid Nesîmî'nin Yayımlanmamış Şiirleri”⁴ adlı çalışmalarıyla şairin yayımlanmamış şiirlerini neşretmiş daha sonra ise, Ömer Zülfe⁵, Filiz Kalyon⁶, Mesut Karakuş⁷, Beyhan Kesik-Emre Şengül⁸, Ahmet

² Ayan, H. (2014), *Nesîmî Hayatı, Edebi Kişiliği ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
³ Köksal, M.F. (2000). “Nesimi'nin Bilinmeyen Tuyuğları”, *International Journal of Turkish Studies*, Ağâh Sırrı Levend Hatıra Sayısı. II, (24), University of Wisconsin. Harvard University Press, 138-208.
⁴ Köksal, M.F. (2009). “Seyyid Nesîmî'nin Yayımlanmamış Şiirleri”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (50), 77-135.
⁵ Zülfe, Ö. (2005), “Seyyid Nesîmî'nin Tuyuğlarına Ek”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 121-135.
⁶ Kalyon, F. (2015), “Nesîmî'nin Divanı'nda ve Diğer Kaynaklarda Rastlanmayan Şiirleri”, *Turkish Studies*, (10/16), 783-806.
⁷ Karakuş, M. (2019) “Seyyid Nesîmî'nin Bilinmeyen Gazelleri”. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (43/1), 120-144.
⁸ Kesik, B. – Şengül, E. (2017). “Nesimi'nin Yayımlanmamış Gazelleri”, *Mertol Tulum Kitabı, Sivrihisar Belediyesi*, 457-463.

Tanyıldız⁹, Musa Tılfarlıoğlu¹⁰ ve Karden Karakoç¹¹ tarafından benzer çalışmalarla tespit edilen farklı şiirler tanıtılmıştır.

1.2. Ahmet Paşa

XV. yüzyıl Anadolu sahası Türk edebiyatının en önemli şairlerinden biri olan Ahmet Paşa daha hayattayken sultânü'ş-şu'ârâ ünvanını kazanmıştır. Şairin babası olan Veliyüddin Efendi'nin II. Murad'ın kazaskeri olması dolayısıyla şair iyi bir medrese eğitimi görmüştür. Bursa'da müderrislik ve Edirne'de kadılık yapmış, bu sırada Fatih'in dikkatini çekerek kazaskerliğe kadar yükselmiştir. Padişaha olan aşırı yakınlığı hasımlarınca kiskanılmasına neden olmuş ve bir zaman sonra hakkında çeşitli dedikodular ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda padişah tarafından saraydan uzaklaştırılmıştır. Bu olaydan sonra Ahmet Paşa, Bursa ve Orhan mütevellliğine tayin edilerek kendisine 30 akçe maaş bağlanmış. Fatih'in vefatına kadar Sultanönü, Tire ve Ankara'da sancakbeyi olarak görev yapan şair, II. Bayezid zamanında aynı görevle Bursa'ya tayin edilmiştir. Doğum tarihi bilinmeyen Ahmet Paşa 1497'de Bursa'da ölmüştür (Tarlan, 1992: 11-14).

Türk edebiyatında nazire yazma geleneğinin önde gelen şairlerindedir. Kaynaklar, şairi bu dönemin kaside ustası olarak göstermiştir. Ünlü “Güneş” ve “Kerem” kasidelerini Fatih'e, “Âb” kasidesini II. Bayezid'e, “Benefşe” kasidesini Cem Sultan'a sunmuştur. Şiirlerinde daha çok beşeri aşkı işleyen şairin elde bulunan tek eseri II. Bayezid'e sunmuş olduğu divanıdır (MENĞİ, 2008:120-121). Ahmet Paşa Divanı'nın yurtiçi ve yurtdışı kütüphanelerinde birçok nüshası bulunmaktadır. Eser üzerine en kapsamlı çalışma Ali Nihat Tarlan¹² tarafından yapılmış ve divan pek çok kez basılmıştır. Ancak Fatih Köksal¹³, Yakup Poyraz¹⁴, Tolga Öntürk¹⁵ ve Musa Tılfarlıoğlu'nun¹⁶ yaptıkları çalışmalarda çeşitli mecmualarda bu tenkitli metinde yer almayan Ahmet Paşa'nın olduğu belirlenen şiirler tespit edilerek neşredilmiştir.

Bu çalışmada ise Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü 5879 numarada kayıtlı olan bir şiir mecmuasında yer alan ancak yukarıda zikredilen Nesîmî ve Ahmet Paşa Divanlarının tenkitli metin çalışmalarında yer alamayan şiirleri tespit edilmiştir. Bu şiirlere geçmeden önce mecmua kavramı ve mecmuaların edebiyat tarihi açısından önemi üzerinde durulacaktır.

2. Mecmualar ve edebiyat tarihi açısından önemi

Arapça cem' kökünden türetilmiş mecmua genel olarak sözlüklerde “seçilmiş yazılardan bir araya getirilmiş kitap, dergi, cönk, şiir antolojisi” (Kanar, 2009: 261) olarak tanımlanmaktadır. Klasik Türk edebiyatında ilk örneklerine XV. yüzyılın başlarında rastlanan mecmualar, tezkireler ve divanlardan sonra en önemli kaynaklar arasında yer alır. “Mecmualar, edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu

⁹ Tanyıldız, A. (2019). “Nesîmî'ye Atfedilen Bazı Yeni Şiirler Üzerine Bir Değerlendirme”, Nesîmî Kitabı (Editörler: Âlim Yıldız, Yusuf Yıldırım), Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 147-175.

¹⁰ Tılfarlıoğlu, M. (2019). “Şairlerin Bilinmeyen Gazelleri”, Mavi Atlas. (7/1), 163-184.

¹¹ Karakoç, K. (2020). “Bir Şiir Mecmuasında Tespit Edilen Nesîmî'nin Bilinmeyen Gazelleri”, AHBV Edebiyat Fakültesi Dergisi (HEFAD), (2), 43-55.

¹² Tarlan, A. N. (1992). Ahmet Paşa Divanı, Ankara, Akçağ.

¹³ Köksal, M. F. (2011). “Biyografik Kaynak Olarak Siir Mecmuaları ve Kastamonulu İshâk-zâde Fevzî Mecmûası”, Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klâsik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu- Bildiriler, Nevşehir Üniversitesi, 6-8 Mayıs 2010, Nevşehir, 449-467, Ankara:AKM.

¹⁴ Poyraz, Y. (2014). “Pervane Bey Nazire Mecmuası'na Göre Ahmed Paşa'nın Yayınlanmış Divanı'nda Yer Almayan Şiirleri”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, (7/29), 700-712.

¹⁵ Öntürk, T. (2017). “Ahmed Paşa'nın Yayınlanmış Divanı'nda Yer Almayan Şiirleri”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research, (10), 54.

¹⁶ Tılfarlıoğlu, M. (2019). “Şairlerin Bilinmeyen Gazelleri”, Mavi Atlas. (7/1), 163-184.

doldurur. Bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen yegâne kaynak olarak işlev üstlenir” (Aydemir, 2007: 123).

Mecmualar arasında o güne değin ismi bilinmeyen veya varlığı bilindiği halde nüshası tespit edilemeyen eserler bulunabilmektedir. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları mecmualarda tespit edilebilmektedir (Köksal 2012, 417-421). Bunun dışında aynı veya farklı yüz yıllarda yaşamış şairlere ait birer seçki niteliğindeki manzumeleri barındıran şiir mecmuaları; Klasik edebiyat, Halk edebiyatı ve Tekke edebiyatı nazım türlerini bir arada bulundurmasıyla da ayrı bir önem arz etmektedir (Yılmaz, 2008: 255). Ayrıca mecmuaların çoğu zaman tertip edildikleri tarih tam olarak bilinmese de ihtiva ettikleri şiirlerden kaçınıcı yüzyıla ait oldukları tespit edilebildiği için dönemin şiir zevki ve beğenilen şairleri, hatta onların en beğenilen şiirleri hakkında bize ipuçları verirler (Tunç, 2000: 106). Mecmualarda, kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine, bilinen şairlerin ise divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür. “ Nesredilmiş divanlarda bulunmayan kısımlar bazen bir gazel, bir kaside vb. olabildiği gibi bazen de bir manzumenin tek bir beyti şeklinde ortaya çıkmaktadır” (Yılmaz 2008, 256).

Yukarıda zikredilen özellikleri dikkate alındığında mecmuaların klasik Türk edebiyatı çalışmaları için son derece önemli kaynaklar olduğu görülmektedir. Mecmuaların taranmasıyla gerek edebiyat ve kültür tarihimize ışık tutacak bilgilere ulaşılabilenekte gerekse de yapılan tenkitli metin çalışmalarının eksik kalmış yönleri tamamlanabilmektedir.

3. Mecmuanın tavsifi

Çalışmanın konusu olan şiir mecmuası, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü 5879¹⁷ numarada kayıtlı olup 192 varaktan oluşmaktadır. 200x70, 135x35 mm boyutlarında olan eserde kırmızı cetvel içerisinde her varakta 9 satır bulunmaktadır. Harekeli nesih ile yazılmıştır.

Baş: (1b) Girem beytü'l-ḥarām içre kılam tā secde bābından

Son: (192a) Bazı şairlerin isimlerinin yer aldığı bir tablo yer almaktadır.

Mecmu'anın müstensihi hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Mecmua içerisinde şiirleri yer alan şairler; Adnî, Ahmet Paşa, Ahmedî, Ali, Cafer, Didari, Fani, Hadidi, Halîlî, Hicabi, Hitabi, Hüseyinî, İshak, İvaz aşâ Ata'î, Karamanlı Nizamî, Kasım, Kaygusuz Abdal, Kerîmî, Mahmud, Mahvi, Makali, Medhî, Melihi, Mihrî Hatun, Muidi, Necâti, Nesimi, Niyazî, Nizami, Remzî, Resmî, Revânî, Safâyî, Safî, Sehayî, Şem'î, Şevkî, Şeyhî, Şirâzî, Tali', Tali'î, Vezirdaroğlu, Zalî ve Zâtî'dir.

Mecmua içerisinde yer alan ancak şairleri mevcut yayımlanmış divanlarında bulunmayan Nesîmî'ye ait 2, Ahmet Paşa'ya ait 3 gazel tespit edilmiştir. Mecmuada 1b-15b varakları arasında 16 adet Nesîmî mahlasıyla yazılmış şiir yer almaktadır. Bu şiirler çalışmada neşri yapılan 2b-3a ve 15a-15b varaklarında yer alan iki gazel hariç Hüseyin Ayan'ın tenkitli metin çalışmasında yer almaktadır. Aynı

¹⁷ Bu mecmua üzerine Hacı İdin ve İsmail Gerçek tarafından yüksek lisans tezi yapılmıştır. Bu çalışmada, yapılmış olan yüksek lisans tezleri taranmış, yeniden gözden geçirilmiş ve gerekli tashihler yapılarak yeniden neşredilmiştir. Bkz. İdin, H. (2015), Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü 5879 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i eş'âr (1b-97b), Gaziantep üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; Gerçek, İ. (2015), Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü 5879 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i eş'âr (98a-192a), Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

şekilde Ahmet Paşa'nın da mecmua içerisinde 41b-60a, 90a-97b ve 147a-157b varakları arasında toplam 47 şiiri bulunmaktadır. Ahmet mahlasıyla yazılmış olan bu şiirlerden 96a-96b, 96b-97a ve 148a-148b varaklarında yer alan 3 gazel Ali Nihat Tarlan'ın çalışmasında tespit edilememiştir. Gerek şairlerin divanlarında yer alan diğer şiirleri içerisinde yer almaları, gerek şairlerin mahlaslarının bulunması gerekse de dil ve üslup benzerlikleri nedeniyle bu şiirlerin Nesîmî ve Ahmet Paşa'ya ait oldukları düşünülmektedir.

3.1. Nesîmî'ye ait gazeller

Gazel 1 (2b-3a)

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

- 1 Müdde'î ister cüzâ her dem beni dildârdan
Olmasun hergiz [cüzâ] derd ü belâ vü zârdan
2. Eksik olmaz meclisinden dilberüñ dâyim raķîb
Gerçi eydürler ki gül hâlî degüldür hârdan
3. Görmemişdür la'lüñi zâhid ki meyl itmez meye
Yoħsa görse çıkmaz-idi hâne-i ħummârdan
4. 'Aşıkı ser-mest gör hierânda yanar dem-be-dem
Vâ'izüñ korķduğı anı 'acebdür nârdan
- 5 Yârüñ ardınca ne ğam ger çoğ olursa hâr u ħas
Dönmezem 'ışkından anuñ şad hezâr ağıyârdan
- 6 Nice feryâd itmeyem çarħNicelinden dem-be-dem
Ben za'îfi zulm-ile kıldı cüzâ şol yârdan
- 7 Çün ezelden iy Nesîmî saña fūrķatdür naşîb
Gel şikâyet eyleme bu günbed-i devvârdan

Gazel 2 (15a-15b)

mefâ'ilün/ mefâ'ilün/fe'ülün

1. Yüri hey kıl yalan epsem epsem
Beni eyleme nâlân epsem epsem
- 2 Kâmı 'ahde vefâ iy bî-vefâ yâr
Cefâ kılıcı fettân epsem epsem
- 3 Eger bir dem ğamımdan söyler-istem
Cihâñı ğarķ ider kıan epsem epsem
- 4 Vü ger bir zerre diyem süz-ı şererden
Göyünür mâh-ı tâbân epsem epsem
- 5 Cihânuñ ħüblarında çok şınadum
Yoğ-imiş 'ahde peymân epsem epsem
- 6 Eger bir tâb idem bir tîr-i âhı
Düşe mecrûħ-ı keyvân epsem epsem
7. Fuz ekdüñ bağruma evvel ki âħîr
Kılasın ânı biryân epsem epsem

- 8 Bu derdüme devā olmazsa senden
Bulunmaz aña dermān epsem epsem
9. Nesîmîye ne deñlü cevri iderseñ
Kapuñda virmez cān epsem epsem

3.2. Ahmet Paşa'ya ait şiirler

Gazel 1 (96a-96b)

- mefā'îlün/ mefā'îlün/fe'ûlün
1. Ğarîbem 'âşıkam baña nazâr kıl
Eger kılmazsañ âhumdan hâzer kıl
- 2 Ğarîbem cevri-ile öldürme beni
Eger öldürür-iseñ bâri haber kıl
3. Saña bu öğüdi kim virdi kim var
ĞSaîbüñ göñlini zîr ü zeber kıl
4. Benüm beñzüme bak hâlümü aña
Vefâ eyle baña cevri yeter kıl
5. Esirgemezseñ ayağuß tozını
Getür gözlerüme nür-ı başâr kıl
- 6 Saña yâri kılsa yârüñ Aḥmed
Uzatma bu sözi var muhtaşâr kıl

Gazel 2 (96b-97a)

- fā'îlātün/ fā'îlātün/ fā'îlün
1. Bî-vefâlık eyleme yâr epsem ol
Kö beni hâlümde sen var epsem ol
- 2 Epsem ol iy dili bülbül yüzi gül
Epsem ol iy gözi'ayyâr epsem ol
3. 'İşkınuñ şem'ine pervâne bigi
Yanayım duymasun 'ağyâr epsem ol
4. Sîne ber-sîne mülemma' yanalum
Gel bugün luḥf eyle dildâr epsem ol
- 5 Ger vefâ kılmaz iseñ sen Aḥmede
İtmegil zülfünde berdâr epsem ol

Gazel 3 (148a-148b)

- mefā'îlün/mefā'îlün/mefā'îlün/mefā'îlün
1. Gözümden kanlar akıdır ne kıldum bilmezem yâre
Ki beni cevri ile yaḥâr vefâlar kılar ağyâre

2. Verelden gönlümi aña nazâr kılmadı hiç baña
Bu işe kalmışam tãñâ ki yokdur derdüme çâre
3. Kõmışam elden uş 'ârı kıluram nâl ü zârı
Baña yâr kılmadı yâri uraldan bağruma yâre
4. Yüzin görüp kıl olaldan hayâli gitmedin dilden
Kõmazam atañız elden kılursa beni biñ pâre
5. Kılur ağıyâr ile 'işret oda yağıdı beni gayret
Gõñül virmek zihî devlet cihânda bir vefâ-dâre
6. Bu Ahmed dün ü gün ağlar ki bilmez hâlini dil-ber
Ne kılsun bî-çâre kemter meger yalvara ağıyâre

4. Sonuç

XIV. yüzyıl Azeri sahasında yetişmiş büyük şairlerden Nesîmî ve XV. yüzyılda yaşamış, daha hayattayken sultânü's-şu'ârâ ünvanını kazanmış Ahmet Paşa'nın divanlarının, yurt içi ve yurt dışı kütüphanelerinde birçok nüshası bulunmaktadır. Ünleri geniş bir coğrafyaya yayılmış olan bu şairlerin çoğu zaman divanlarında bütün şiirlerinin yer almaması, şiirlerine divan nüshaları dışında çeşitli cönk ve mecmualarda da sıkça rastlanması oldukça doğaldır.

Mecmualar gerek edebiyat tarihimiz, gerekse kültür tarihimiz açısından önemli eserlerdir. Oluştukları dönemin sosyal hayatına ve sanat anlayışına ışık tutan bu yazma eserler, aynı zamanda, basılı divanlarda yer almayan şiirlerin tespit edilmesi açısından da tenkitli metin çalışmaları için önem arz etmektedir.

Bu çalışmada da mecmuaların metin tesisindeki rollerine paralel olarak Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar bölümünde yer alan 5879 numarada kayıtlı şiir mecmuası içerisinde yer alan Nesîmî'nin (2) ve Ahmet Paşa'nın (3) yayımlanmış divanlarında yer almayan şiirleri neşredilmiştir. Gerek şairlerin divanlarında yer alan diğer şiirleri içerisinde yer almaları, gerek şairlerin mahlaslarının bulunması gerekse de dil ve üslup benzerlikleri nedeniyle bu şiirlerin Nesîmî ve Ahmet Paşa'ya ait oldukları düşünülmektedir. Mecmualar üzerine yapılan bu tür çalışmaların sayısının artması tenkitli metin çalışmalarındaki eksikliklerin de tamamlanmasına vesile olacaktır.

Kaynakça

- Ayan, H. (2014). Nesîmî Hayatı, Edebi Kişiliği ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Aydemir, Y. (2007). "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler". Turkish Studies, (2), 123-137.
- Bilgin, A. (2007). "Nesîmî Dîvânı". DİA, c.33, İstanbul.
- Gerçek, İ. (2015), Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü 5879 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i eş'âr (98a-192a), Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- İdin, H. (2015). Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü 5879 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i eş'âr (1b-97b), Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kalyon, F. (2015). "Nesîmî'nin Divanı'nda ve Diğer Kaynaklarda Rastlanmayan Şiirleri", Turkish Studies, (10/16), 783-806.

- Kanar, M. (2009). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Cilt II, İstanbul: Say.
- Karakaş, M. (2019) "Seyyid Nesîmî'nin Bilinmeyen Gazelleri". *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (43/1), 120-144.
- Karakoç, K. (2020). "Bir Şiir Mecmuasında Tespit Edilen Nesîmî'nin Bilinmeyen Gazelleri", *AHBV Edebiyat Fakültesi Dergisi (HEFAD)*, (2), 43-55.
- Kesik, B. – Şengül, E. (2017). "Nesîmî'nin Yayımlanmamış Gazelleri", *Mertol Tulum Kitabı*, Sivrihisar Belediyesi, 457-463.
- Köksal, M. F. (2011). "Biyografik Kaynak Olarak Siir Mecmuaları ve Kastamonulu İshâk-zâde Fevzî Mecmûası", Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klâsik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu- Bildiriler, Nevşehir Üniversitesi, 6-8 Mayıs 2010, Nevşehir, 449-467, Ankara:AKM.
- Köksal, M. F. (2012). "Şiir Mecmûalarının Önemi ve Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi" (MESTAP)". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Haz. Hatice Aynur vd., İstanbul: Turkuaz, 409-431.
- Köksal, M.F. (2000). "Nesîmî'nin Bilinmeyen Tuyuğları", *International Journal of Turkish Studies*, Ağâh Sırrı Levend Hatıra Sayısı. II, (24), University of Wisconsin.Harvard University Press, 138-208.
- Köksal, M.F. (2009). "Seyyid Nesîmî'nin Yayımlanmamış Şiirleri". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (50), 77-135.
- Öntürk, T. (2017). "Ahmed Paşa'nın Yayımlanmış Divanı'nda Yer Almayan Şiirleri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, (10), 54.
- Poyraz, Y. (2014). "Pervane Bey Nazire Mecmuası'na Göre Ahmed Paşa'nın Yayımlanmış Divanı'nda Yer Almayan Şiirleri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (7/29), 700-712.
- Tanyıldız, A. (2019). "Nesîmî'ye Atfedilen Bazı Yeni Şiirler Üzerine Bir Değerlendirme", *Nesîmî Kitabı* (Editörler: Alim Yıldız, Yusuf Yıldırım), Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 147-175.
- Tarlan, A. N. (1992). *Ahmet Paşa Divanı*. Ankara: Akçağ.
- Tılfarhoğlu, M. (2019). "Şairlerin Bilinmeyen Gazelleri", *Mavi Atlas*. (7/1), 163-184.
- Tunç, S. (2000). "Konya Mevlana Müzesi 2455 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmuası", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6), 105-139.
- Zülfe, Ö. (2005). "Seyyid Nesîmî'nin Tuyuğlarına Ek", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 121-135.